

Štev. 5

Leto 10

Izhaja dvakrat na mesec

Naročnina četrletno 12 dinarjev

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbornice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBLJA

Naprej, na delo in v volilni boj!

Volitve v Narodno skupščino so razpisane. Udeležba pri teh volitvah je združena z zelo velikimi težkocami, ki jih je treba premagati.

Toda udeležba pri volitvah je pot, po kateri moremo doseči spremembo naših notranjih političnih odnosov in spremembo dosedanje državne gospodarske, socialne, finančne in kulturne politike.

Delavci in nameščenci so se v svojih najširših množicah zavedli tega, da so samo radi svojega slabotnega vpliva na državno politiko ostali popolnoma zapušteni in nepreskrbljeni v strahoviti gospodarski krizi, brez brezposelnega zavarovanja, prepuščeni zniževanju plač, brezkontrolnemu podaljševanju delovnega časa, rušenju in slabljenju socialnega zavarovanja in nespoštovanju vseh zakonov o zaščiti delovne sile.

Kapitalistični sistem visokih zaščitnih carin in razne zabrane uvoza in izvoza denarja in blaga ubijajo cene in možnost, da bi se naši poljedelski pridelki prodajali v inozemstvu, a istočasno se monopolizira domači trg fabrikatom, ki se jim umetno dvigajo cene. Z brezkontrolno uporabo vedno novih strojev spodbujajo kapitalisti obrtniško delavnost in mečejo na ulico množice delavcev po mestih in vaseh. Z brezposelnostjo in zmanjševanjem zaslužkov ubijajo konzumno moč ljudskih množic in podirajo temelje gospodarske, narodne in državne celote.

Proti temu strahovitemu sistemu brezkontrolnega kapitalističnega izrabljanja delovnih ljudskih množic, proti izrabljanju in upropaščanju mezdskih in samostojnih delavcev se mora povesti odločen boj. Ti kapitalistični izrabljači in upropaščevalci malih ljudi so v času omejenih političnih svobodčin dobili odločilen vpliv na državno politiko.

Temu je treba pri volitvah napraviti konec.

Protijudske in protidemokratske fašistovske struje pomenijo veliko nevarnost ne samo za našo notranjo svobodo in za zagotovitev našega notranjega miru, temveč tudi za mir med narodi. Ako hočemo bojevati aktiven boj z gospodarsko krizo, da oživimo gospodarsko delavnost z izvajanjem velikega gospodarskega načrta potom kontroliranega javnega, združnega in privatnega gospodarstva, moramo imeti dobro organiziran in utrjen mednarodni mir in

solidne gospodarske in politične odnose z vsemi bližnjimi in daljnimi sosedi.

V interesu življenjskih potreb delavcev in nameščencev naše države in po njihovih željah, glasno izraženih po vseh krajih, smo ukrenili priprave, da se omogoči aktivna udeležba tega razreda pri volitvah v Narodno skupščino.

Za uspeh tega boja je potrebno, da se

zberejo vse protikapitalistične in protifašistične sile v eno celoto.

To zbiranje je potrebno tudi zato, da premagamo težkoče, ki jih dela volilni zakon s svojimi določbami o javnem glasovanju in načinu razdelitve volilnih mandatov.

Zato pozivamo za te volitve na skupen nastop z delavci in nameščenci tudi vse tiste državljanke,

ki se z nami strinjajo v osnovnih političnih, gospodarskih in socialnih vprašanjih.

Mi zahtevamo:

Sklenitev mednarodnega sporazuma o kontroliranju in zmanjšanju oboroževanja.

Upostavo gospodarske mednarodne skupnosti, ki bo delala po gotovem načrtu.

Popolno priznanje Sovjetske Rusije in njeno sodelovanje v organiziranju mednarodnega miru in gospodarskega sodelovanja.

Solidne garancije za mednarodni mir potom Društva narodov.

Odločno pobijanje fašizma v vseh njegovih oblikah in upostavitve demokratičnega ljudskega režima v naši državi, ki bo demokratičnim potom iskal rešitev vseh naših notranjih problemov in sklepal o zunanjepolitičnih zvezah, o vojni in miru.

Aktiven boj z gospodarsko krizo v svrhu zaposlitve vsega delovnega ljudstva mest in vasi in povzdige njegovega gmočnega položaja in kulturnega stanja.

V ta namen naj se demokratičnim potom ustvarijo javni organi za kontrolo celokupnega gospodarstva za izdelavo in izvajanje gospodarskega načrta, za sistematično razvijanje in dvigovanje javnega, združnega in osebne gospodarstva. Velike denarne ustanove in velike monopolne industrije je treba nacionalizirati in ves kredit je treba postaviti v službo gospodarskega dela.

Gospodarstvo je treba tehnično izboljševati, ali ne sme se dopustiti, da bi se s tem okoriščali kapitalistoposamezniki, ki bi istočasno upropaščali samostojne male obrtnike, delavce pa gonili v brezposelnost. Racionalizirano obratovanje z modernjšimi stroji se mora kontrolirati in mora biti istočasno zvezano s skrbstvom za žrtve te mašinizacije; spremljati ga mora sistematično ustvarjanje novega dela, sistematično skrajševanje delovnega časa in zniževanje cen tovarniških proizvodov, trajno dvigovanje plač in splošno zavarovanje proti brezposelnosti tako mezdskih delavcev, kakor samostojnih malih obrtnikov.

Samostojnim proizvajalcem življenjskih potrebščin in surovin in samostojnim delavcem sploh (obrnikom) se mora z združno organizacijo in davčno politiko zagotoviti primeren in pravičen zaslužek za njihovo delo in zavarovati jih je treba pred vsakim izkoriščanjem s strani industrijskega, kakor finančnega kapitala.

Stvarno potrebni življenjski minimum je treba oprostiti vseh davkov, a davčna bremena za državo in samoupravna telesa je treba določiti progresivno, sorazmerno po bogastvu in dohodkih.

Luksuzno porabo in velike dedščine je treba občutno obdavčiti.

Delavcem in nameščencem je treba zagotoviti **popolno svobodo** političnega in gospodarskega organiziranja in boja, popolno pravno enakost in zastopstvo v vseh javnih, političnih, gospodarskih in kulturnih ustanovah. Posebno je treba ščititi delovno moč pred vsemi neizgodami in izrabljanjem. V ta namen se mora

uvesti štirideseturni delovni teden,

minimalne mezde, ki zagotavljajo življenjski obstoj, brezposelno zavarovanje in učinkovito inspekcijo delovnih razmer ob sodelovanju delavskih strokovnih organizacij s pravico izrekanja strogih kazni za gaženje predpisov socialnih zakonov.

Vi vsi, ki ste za socialno pravičnost, enakost in svobodo, vi vsi, ki ste nasprotniki fašističnega teptanja svobode in hujkanja na vojno, vi vsi, ki ste proti kapitalističnemu izrabljanju delavcev, kmetov in obrtnikov,

na plan, v boj za kruh, enakost in svobodo!

Samo za eno gre!

Vsi se še spominjamo, kako so notranji razkoli in prepričani delavski gibanje, ki je v Sloveniji pri prvih volitvah po nacionalnem osvobojenju doseglo okrog 40% vseh oddanih glasov! V zadnjem razpuščenem parlamentu seveda nismo mogli imeti nobenega zastopnika, temu so bili krivi drugi razlogi izven našega območja. Vsi se vemo, kako se je godilo delavstvu popolnoma drugače tedaj, ko je imelo še svoje močno javno zastopstvo.

Z razpisom volitev v novo narodno skupščino je po dolgih letih dana delavskemu razredu možnost, da stopi na plan za pravice vsega delovnega ljudstva, ki tvori ogromno večino jugoslovanskega naroda.

Tej možnosti in tej priliki in tej naši dolžnosti se ne smemo odreči, ker iz izkušnje predobro vemo, kdaj pride na vrsto tisti, ki je enkrat zamudil pravi trenutek. O tem ni nobenega dvoma med nami.

Ko to vemo, se moramo zavedati, za kaj gre pri tem in kako bomo dosegli svoj namen. Odgovor na oboje je isti: Narod, javnost nas sedaj prav nič ne vprašuje, koliko struj je med nami, ali je pametnejši Peter ali Pavel, vse delovno ljudstvo, ki si želi boljših razmer, hoče le eno: **da nastopi enotna delavska lista,** da ta prodre proti vsem mahinacijam raznih meščanskih grupacij in da **delavski razred postane tisti politični faktor, kakor mora biti po svoji socialni vlogi v naši državi.**

Kakor se pri volitvah obratnih zaupnikov po tovarnah in delavnicah lahko vsi sporazumemo na listo zaupnikov, ki uživajo največ zaupanja med delavstvom in o katerih upamo, da bodo najuspešnejše zagovarjali interese delavcev, tako moramo sedaj za vso državo postaviti listo, ki bo predstavljala celotnega našega delavskega razreda. Smo sredi volilnih priprav, zdaj ni časa za ustanavljanje stranke ali posebnih organizacij, zdaj moramo vsi na fronto,

za našo skupno idejo, za skupen cilj, zdaj moramo pokazati vso svojo zrelost, zdaj moramo razviti vse naše sile, ki so toliko časa pritajeno čakale, zdaj moramo zmagati, moramo pokazati, da smo tu — potem bomo pa lahko dali tudi organizacijsko obliko zmagovitemu pokretu.

Zato poudarjam še enkrat: samo za eno gre, gre za to, **da se uveljavimo kot celota, ker le tako bomo koristili delavski stvari.** Vsi smo občutili na svojih ramenih, kako se godi delavstvu, če drugi odločajo o njegovi usodi. Vsi smo poskusili, da smo gospoda triumfira, če delavstvo ni složno med seboj, vsi vemo, da se je fašistovska reakcija ustavila na mejah Francije in Anglije, ker je tam delavstvo kot en mož nastopilo proti njej, in vsi čutimo, da bodo tudi našemu narodu zasijali lepši časi, ako bo v javnem življenju sodočal delavski razred.

Samo za eno gre — da vsi delavci kot en mož stopimo na plan!

Izborni proglas vlade g. Jevtića

Beograd, 26. II. Danas je kraljevska vlada izdala slijedeći izborni proglas:

Jugosloveni! Po ustavnim propisima ove godine obnavlja se narodno predstavništvo: senat in narodna skupština. Dopunski izbori za senat već su izvršeni 3. februara a izbori za narodnu skupštinu izvršit će se 5. maja o. g. Jugoslavenski narod prema tome pozvan je da 5. maja jasno i odlučno kaže svoju riječ koja se tiče budućnosti Jugoslavije i napretka cijele nacije. Naš ujedinjeni narod na svim stranama naše prostrane otadžbine mora biti do potpunosti svijestan velike odgovornosti, koja leži na njemu u ovome času južnoslavenske historije. Treba i ovom prilikom pokazati da će cijeli narod do posljednjega daha braniti i očuvati veliko djelo Tvorca Jugoslavije za koje je djelo On sa svoje strane primio najveću moguću žrtvu — Život Svoj. Smrt Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja pokazala nam je šta je naša najsvetija dužnost, kako prema Uzvišenom Nasljedniku Njegovom tako i prema narodu i državi. Veliki Kralj poginuo je na braniku države i nacije. Stoga je dužnost svih sinova ove zemlje da stanu na taj isti branik i da obezbjeđe svetinju naše nacionalne budućnosti. Svako ustezanje i svako odricanje u izvršenju te prve dužnosti bit će neizmjeri nacionalni grijeh. Neka nitko ne pomisli da djelo narodnog ujedinjenja može i smije ma od koga i ma čime biti ugroženo ili oštećeno. Stoljeća stoje iza nas, stoljeća stoje ispred nas. More najbolje krvi je proliveno za Jugoslaviju i more krvi može biti još proliveno, ali Jugoslavija će ostati jedna, nedjeljiva i vječna. Jugoslaveni! Kraljevina Jugoslavija predstavlja naši ostvareni nacionalni ideali u našoj nacionalnoj državi. Narodno jedinstvo i državna cjelina obezbjeđeni današnjim ustavnim poretom neprikosnoven su načela unutrašnjeg državnog života, koja snažno podižu jugoslavensku naciju na visinu jedne solidarne cjeline. To jedinstvo i ta cjelina stoje iznad svakoga pojedinca i iznad svake političke partije, kao opće narodno dobro i kao velika narodna tekovina. Ustav kraljevine Jugoslavije pruža sve mogućnosti za savremenu organizaciju i snažan razvoj nacionalnog, socijalnog, privrednog i kulturnog života našega naroda. Mi stoga moramo nastojati da se u duhu načela ustava potpuno i što prije trajno organizira cjelokupni državni i narodni život. U nacionalnom sjedinjavanju između dva vijeka različita po političkim i socijalnim stremljenjima mi moramo čuvajući svoju naciju imati trezvenu glavu za sadašnjost i bistro oko za budućnost. U razboritom poštivanju prošlosti i svetlih političkih predaja narodnih mi moramo odlučno odbaciti sve zablude, koje su nas razjedinala i koje su kočile napredak u našem javnom i nacionalnom životu. Teška je i opasna zabluda svih onih koji misle da se naš državni život može vratiti na početnu godinu našeg državnog i narodnog ujedinjenja. Zabluda je vjerovati da se može preskočiti unazad čitavo jedno pokoljenje rođeno i odraslo u ujedinjenoj Otadžbini! — Zar je moguće bez opasnosti za samu naciju organizirati naš javni život po načelu iz prošloga vijeka ili na plemenskoj ili pokrajinskoj ili vjerskoj podjeli? Ne, to više nije moguće! Mi ođajemo iskreno i duboko priznanje bivšim političkim partijama za sve korisne napore i za ve njihove historijske zasluge, ali savremeni narodni život i budućnost njegova traže od nas šire poglede i veće zamahe. Rastrojene i pokrajinski razdvojene naše negdašnje političke partije ne mogu više osigurati zdrav i napredan javni život. To je danas uvjerenje svega našeg naroda. S tim uvjerenjem a za dobro i napredak domovine mi pozivamo sve Jugoslavene u istinsku službu Kralju i narodu, bez obzira na kojoj su se strani nalazili u našoj ranijoj političkoj podvojenosti. Mi hoćemo da okupimo sve stvaralačke snage ove zemlje u jednu liniju, u jedan nalet za nacionalnu državu. Jugoslaveni! Nosilac zemaljske liste Bogoljub Jevtić, predsjednik ministarskog savjeta i ministar vanjskih poslova i svi kandidati na njegovoj listi odlučni su protivnici svih separatističkih, federalističkih ili prevratničkih težnja. Na tom putu mi ćemo ustrajati do kraja, odlučno i neodstupivo. Kraljevska vlada kojoj je na čelu nosilac naše zemaljske liste izradila je cio svoj radni program i pristupila njegovom izvođenju odlučno i brzo. Taj program obuhvata mnogobrojna pitanja od kojih ovisi opstanak i sigurnost kako zemljoradnika tako i zanatlija, kako industrijalca tako i trgovca, kako radnika tako i činovnika. Ekonomska i finansijska pitanja su životna pitanja današnjice. Kraljevska vlada će njima posvetiti najveće svoje staranje. Prve mjere već su poduzete. One sadrže: smanjenje zemljarine za 20 posto, smanjenje poreza, smanjenje taksa, smanjenje željezničkih tarifa, koncentraciju državnih i poludržavnih velikih novčanih ustanova u cilju bolje podjele kredita i jačeg optočaja kapitala, smanjenje kamatne stope kod državnih i privatnih banaka, odlaganje plaćanja i smanjenje kamata kod zemljoradničkih dugova, jednu milijardu di-

nara osiguranog kredita za velike javne radove, podizanje puteva i izgradnju željeznica. Osim ovih mjera kraljevska vlada pristupit će izvođenju svog privrednog programa u cjelosti. Glavni cilj ovog programa jest oživjeti privredu i cjelokupnu radinost našeg naroda. Sadašnji naš privredni sistem treba bolje, razumnije, naprednije i pravičnije organizirati. Poljoprivreda je osnov našeg narodnog bogatstva. Od nje zavisi život najvećeg dijela našeg stanovništva i ona će stoga biti prva i glavna briga naših napora. Poljoprivredna kriza uzrok je opće privredne krize kod nas. Zavisnost i međusobna povezanost poljoprivrede, industrije, trgovine i zanatstva stvaraju neophodnost da se što prije postigne ravnoteža u cijenama i življa prodaja proizvoda svih ovih grana radinosti. Naše privredno i radničko zakonodavstvo mi moramo korijenito popraviti. Seljaku i radniku kao i zanatliji mora se osigurati opstanak i napredniji život. Sa njihovim podizanjem vezan je napredak i ostalih privrednih redova, o čijem razvoju moramo se isto tako brinuti. Zadržavanje je najbolji oblik seljakove organizirane privrede i života. Mi ćemo osigurati puni razvoj zemljoradničkog zadržavanja, koje mora ostati politički vjerski i plemenski neutralno. Uređenjem banovina kao samoupravnih jedinica na osnovi široke narodne samouprave i dekoncentracije vlasti naš državni organizam upotpunit će i ojačati svoje snage za sva ova naša skupna pregruća a svim dijelovima narodnim omogućit će neposredno i sigurno staranje za njihov razvoj prema prilikama i potrebama njihovim. Osnovi dobre uprave zahtijevaju primjeran rad u državnoj i samoupravnoj administraciji i stručno sposoban a nacionalno ispravan činovnički kader. Naš ustajni napor bit će upućen u tom pravcu. Dobro pravosuđe je temelj svake dobro uređene države. Pravni poredak i zakonitost moraju biti u potpunosti osigurani. Opća i teška kriza nije samo u socijalnom i privrednom životu našem. Pometenost i zlo u savremenom društvu teško se osjećaju osobito u moralnom pogledu. Narodno prosvjeđivanje, kulturno, moralno i fizičko podizanje cijelog našega naroda bit će sveta dužnost naša. Jugoslaveni! Sedam odina će proteći dok naš ljubljani Mladi Kralj nasljednik velike jugosla-

venske baštine, koju je ostavio Njegov Veliki Otac ispuni Svoje Kraljevsko punoljetstvo i uzme Kraljevsku vlast u svoje ruke. U tom cijelom vremenu više nego ikada svi napore i sva snaga cijeloga naroda moraju ići jednom jedinim cilju: potpunog unutrašnje konsolidacije nacionalnoj i političkoj naše države, općem blagostanju i napretku cijeloga naroda i osiguranju velikih državnih i međunarodnih zadataka kraljevine Jugoslavije. Svetinja ovog zadatka i teret njegovog izvršenja leže na svijesti cjelokupnog jugoslavenskog naroda. Danas je više nego ikada u našoj historiji potreba nacionalne sloge osnov i bitni elemenat za miran razvoj našeg narodnog života i osiguranje naše države i nacionalne budućnosti. Zavjet, koji duguemo Velikom Kralju Mučeniku, da ćemo čuvati i očuvati Jugoslaviju, može biti ostvaren samo tako ako cio jugoslavenski narod u svojoj najdubljoj svijesti bude uvjeren da se i kao pojedinac i kao cjelina dužan i sebi i svom životu i svojoj slobodi da čuva veliko djelo početo od Nemanjića i Tomislava pa kroz vijekovne žrtve i napore dovršeno najvećim Karagorgijevićem. Potrebno je da željezna volja i čelična odlučnost zavлада svim srcima svih sinova ove zemlje u potpunom uvjerenju da Jugoslavija mora biti sačuvana za dobro, za mir i za slobodu našeg naroda ali i za opće dobro i za opći mir. Ne podležite, ne susatite, ne zastati danas je najveći zakon našeg nacionalnog opstanka, naše slobode, naše državne nezavisnosti, jedinstva i tu cijela Jugoslavija sa uprtim očima u vrhove Oplenca mora stati kao jedan čovjek. Samo tako mi ćemo moći u nepokolebljivoj slozi i velikom narodnom zamahu sačuvati ovu dragocjenu tekovinu naroda i njegovog Velikog Vojde Kralja Viteza. Samo tako mi ćemo uspjeti da Jugoslaviju načinimo unutra zdravom, sredjenom i snažnom a spolja poštovanom i od svakoga za prijatelja traženom. Jugoslaveni! Mi vas pozivamo da dne 5. maja svi odlučno i složno izadjete na biralište i dadeće svoj glas za listu čiji je nosilac Bogoljub Jevtić, predsjednik kraljevske vlade.

Beograd, 25. II. 1935.

Bogoljub Jevtić, predsjednik ministarskog savjeta i ministar vanjskih poslova i ostali ministri.

Dajte, delavcu, kar mu gre!

Nešteto članov smo že pisali o vedno težjem položaju delavstva, vedno novih redukcijah ter apelirali na odločujoče za nujno pomoč. Deputacija za deputacijo je romala k sekcijiskim načelnikom, k direktorjem. Upravičeno se sprašuje, zakaj se za njih ne izvajajo določbe delavškega pravilnika tudi tam, kjer govore o delavskih pravicah, marveč se izvajajo v glavnem samo tam, kjer govore o dolžnostih.

Upravičeno se delavci povprašujejo med seboj, kaj so zakrivali, da morajo oni v prvi vrsti nositi vse breme redukcij, da morajo njih družine biti gladne in gole in da se ravno za njih ne more najti nikakih kreditov. Upravičeno se sprašuje, zakaj se za njih ne izvajajo določbe delavškega pravilnika tudi tam, kjer govore o delavskih pravicah, marveč se izvajajo v glavnem samo tam, kjer govore o dolžnostih.

Minimalne so danes zahteve teh težko izkušanih delavcev na progi, v kurilnicah, delavnicah in postajah.

Kot prvo odpomoč zahtevajo vsi samo to, da bi se začele takoj izvajati določbe delavškega pravilnika glede redne zaposlitve, osemurnega delovnika, priznanje stalnosti, napredovanja v plačah in rednega dopusta. Že samo izpolnitev teh zakonitih odredb bi nekoliko olajšala težko bedo ter povrnila pri delavstvu vsaj nekoliko zopet vero v pravičnost in izvajanje obstoječih zakonov.

Ne sme pa se ostati samo pri tej odpomoči, ki ne pomeni za železniško upravo nič drugega, kakor samo izvajanje obstoječih zakonov, ki jih tudi železniška uprava ne sme kršiti, marveč se mora narediti tudi nadaljnje ukrepe, in sicer:

primerno urediti sedanje starostno zavarovanje, ki ne odgovarja današnjim razmeram in za katerega delavci od svojih skromnih prejemkov ne morejo prispevati visokih prispevkov,

zagarantirati osemurni delovnik za vse delovne dni v mesecu ter ukiniti sistem brezplačnih dopustov,

odrediti višino začetne plače tako, da bo odgovarjala vsaj najnujnejšim potrebam delavske družine ter mu zagotovila skromno eksistenco, izvesti volitve delavskih zaupnikov brez vsakih omejitev.

Tudi ti ukrepi bi pomenili samo en korak naprej pri zboljšanju položaja delavstva na železnici, nikakor pa še, ne predstavljajo uresničitev vseh temeljnih zahtev železniškega delavstva, ki bi pomenila res pravično ureditev delavskega položaja.

Kam gremo Ljubljani na pustno nedeljo?

Vsi v dvorano Delavske zbornice na Miklošičevi cesti, kjer priredi naša »Zarja« ob 8. uri prijeten

DRUŽABNI VEČER!

Železničarsko glasbeno društvo »Zarja« nima pomanjkanja, ne bogatih podpornikov, marveč ga vzdržujejo železničarji sami, zato se bomo ta dan v obilnem številu odzvali vabilu naše »Zarje« na njen družabni večer, na katerem bo koncert, ples, se bodo peli kupleti ter bo spopolnjen še z drugimi zabavnimi točkami.

Vračunanje dve in pol vojnih let bivše južne železnice za pokojnino

Od leta 1918. pa do podržavljenja južne železnice septembra 1923 je bivša južna železnica vsem železničarjem — nastavljenim in delavcem — vračunala za vsako leto železniške službe med vojno pol leta pribitka za odmero procenta penzije. Tudi po podržavljenju je državna železniška uprava redno do oktobra 1934 vsem bivšim južno-železničarjem, ki so bili upokojeni po določbah zakona o drž. prom. osebju, računala za vsako leto službe na železnici med vojno po pol leta pribitka za penzijo. Šele koncem leta 1934. pa je na podlagi razsodb Državnega sveta (razsodbe so bile izrečene le v posameznih slučajih in ni bilo sklepa splošne seje Državnega sveta) ukinila to prakso ter sedaj ne priznava bivšim južno-železničarjem nič več te pravice.

Tako so južno-železničarji razdeljeni glede odmere pokojnine v dve veliki grupi:

a) v večinsko grupo — ki šteje nad 70 odst. vseh južno-železničarjev na naših progah —, kateri so dobili za odmero penzije bilo pod upravo južne železnice, bilo po podržavljenju dve in pol vojni leti za odmero pokojnine,

b) v manjšinsko grupo — sedaj še aktivnih bivših južno-železničarjev —, ki vsled gornjega stališča železniške niso, odnosno ne bodo več deležni beneficije, ki jo je priznala bivša južna železnica kot nekako odškodnino za prenaporno železniško službo za časa svetovne vojne.

Državni svet se je v svoji razsodbi postavil na stališče, da se ta beneficija južne železnice ne more smatrati kot neko vračunanje službe za pokojnino v smislu § 124. tč. 5 zakona ter je izrekel to razsodbo na podlagi pritožbe Glavne kontrole, ki je vsa leta preje gladko dala svoj pristanek na vsa ostala rešenja o odmeri pokojnine. Državni svet je v tej zadevi razsojal samo na podlagi mrtve črke zakona in ni upošteval sklepov Ministrskega sveta iz leta 1923. povodom podržavljenja in tudi ne raznih določb rimskega akorda. Razumljivo je, da se vsled nove prakse pri odmeri pokojnine čutijo zadnji

ostanki uslužbencev južne železnice, ki so sedaj še aktivni, zapostavljene in oškodovane ter iščejo pota, kako bi prišli do vživanja one pravice, ki jo večina južno-železničarjev že leta in leta vživa pri nas in ki jo vživajo prav vsi južno-železničarji v Avstriji, Madžarski in Italiji. Moramo ugotoviti tudi način, kako je železniška uprava prišla do te nove prakse. Železniška uprava stoji na stališču, da za njo niso obvezni niti sklepi splošne seje Državnega sveta ter na prošnje železničarjev ki hočejo na podlagi razsodb Državnega sveta priti do vživanja gotove pravice, odgovarja, da so razsodbe obvezne samo za oddelke Državnega sveta, ne pa tudi za Ministrstva.

Enako odklanja železniška uprava tudi vse prošnje, pri katerih se sklicujejo železničarji na razsodbe Državnega sveta v poedinah slučajih.

V slučaju zaračunanja vojnih let pa ne obstoji nikaka razsodba splošne seje Državnega sveta, marveč samo par razsodb v konkretnih primerih in vendar je železniška uprava takoj spremeniла svojo ravno kar opisano prakso in ukinila zaračunavanje vojnih let, mesto da bi odločno branila svoje stališče, ki ga je sedaj od leta 1923. dalje izvajala ter ga je izvajala celo nad tri leta po uveljavljenju novega zakona iz leta 1931. To je naredila najbrž vsled tega, ker se gre tu za poslabšanje pravic osebja. — Vsled te prakse železniške uprave prizadeji južno-železničarji ne morejo računati na uspeh svojih intervencij in pritožb pri višjih instancah, ker ne morejo pričakovati podpore od strani železniške uprave. Pri tem se bo akcija južno-železničarjev razširila tudi na vprašanje dopustov in se bodeta tako dve važni zadevi južno-železničarjev obravnavali skupno.

Upajmo, da bodo predstavniki južne železnice v smislu svojih dodatnih izjav zastavili ves svoj vpliv, da se bivšim uslužbencem južne železnice svoječasno odobrene pravice in ugodnosti zasigurajo tudi pod novo upravo.

Pritožbo radi odmere dopusta — Državni svet odklonil

V več številkah našega lista tekem lanskega leta in tudi letos smo obravnavali nerazumljivo stališče železniške uprave, ki je po 15 letih neprekinjene prakse, da se za odmero dopusta nastavljenemu računa ves čas železniške službe, lansko leto zavzela nasprotno stališče in odobrila, da se za odmero dopusta računa samo služba od dneva nastavitve. Dokazovali smo neupravičenost tega stališča, vendar so bila vsa dokazovanja neuspešna ter so se prizadeji poslužili pravice do pritožbe. V zadnji instanci je sedaj razsodil Državni svet, ki je potrdil stališče železniške uprave in pritožbo odklonil z motivacijo, da se za odmero dopusta računa samo takozvana »regulirana služba«.

Razsodba Državnega sveta se glasi: »Navedbe pritožbe nimajo zakonske podlage ter se vsled tega osporeno rešenje ne more razveljaviti iz sledečih razlogov:

Po § 87 zakona o drž. prom. osebju se dolžina letnega dopusta uslužbencev državnih prometnih ustanov odreja po službenih letih. Na podlagi te odredbe zakona se imajo pod pojmom »službena leta« upoštevati samo ona službena leta, ki jih predvideva § 124 in § 60 istega zakona, t. j. efektivna regulirana služba po 18. letu starosti, kakor tudi služba, katera bi se uslužbencu pri prestopu iz samoupravne ali kontraktualne službe po drugem odstavku § 60 vračunala za položajno grupo, ne pa dnevničarska odnosno delavska

služba. To sledi tudi iz določb § 170. zakona o drž. osebju, ki predpisuje, katere odredbe tega zakona veljajo za kontraktualne uradnike in dnevničarje in ta paragraf ne predvideva, da velja za dnevničarja § 87. istega zakona ter se vsled tega ta služba (služba dnevničarja) ne more niti potom analogije § 170. vračunati v rok iz § 87.«

S to razsodbo Državnega sveta je potrjen zopet en ukrep železniške uprave, s katerim je osebju odvzeta ugodnost, ki jo je vživalo 10 in 10 letja še pod starimi upravami, kakor tudi pod državno upravo. Nastopili bodo sedaj slučajji, da bo železničar, dokler bo v staležu kot delavec, imel na pr. 15 dni dopusta, ko pa se bo pustil nastaviti, bo imel pravico samo na 8 dni dopusta ter bo moral čakati celih pet let, da bo imel pravico na 12 dni in bo moral biti 15 let nastavljen, da bo imel pravico na toliko dopusta, kolikor ga je imel pred nastavitvijo. Že ta primerjava sama dokazuje, neoziraje se na razsodbo splošne seje Državnega sveta, ki govori o računanju dnevničarske službe za odmero pokojnine (kateri čas se mora računati tudi za odmero dopusta), da je stališče železniške uprave protivno intenciji zakonodavca.

Tudi s to razsodbo ne smatrajo železničarji zadevo za končnoveljavno rešeno, marveč bodo podvzeli — zlasti bivši južno-železničarji — nadaljne korake za povrnitev v času podržavljenja vživanja pravic.

Redna glavna skupščina bolniškega fonda

se vrši v nedeljo, dne 14. aprila v Beogradu z dnevnim redom:

Poročilo centralnega upravnega in nadzornega odbora.

Razprava o proračunu za l. 1935-36.

Predlogi skupščinarjev.

Volitev članov centralnega uprav-

nega in nadzornega odbora ter porotnikov za Izbrani sud in

Pripombe k načrtu nove uredbe.

Glavna skupščina bo izredno važna z ozirom na točko »pripombe k načrtu nove uredbe«, pri kateri bodo morali delegati zastaviti vse svoje sile, da prepričajo odločujoče, da se mora bolniškemu fondu zasigurati popolna avtonomija.

Neka se poštuje glas naroda!

Ogromna večina glasova, koja je na izborima skupština Bolesničkog fonda pala za kandidate koaliranih željezničara na čelu sa g. Drom Kru-pajem i drugom Kmetom, značajna je u dva pravca: u jednom ona je iz-raz negodovanja protiv samog do-sađanja ustrojstva Fonda, na koji željezničari skoro nikakvog upliva nemaju, a u drugom ona je gromki protest protiv dosadanje samovolje predstavnika nazovi »nacionalnog udruženja«, koji su u Fond uzurpa-torski dolazili i tako u njem gospo-darili. Svojim glasanjem željezničari nisu samo pokazali želju, da se smi-jeni dosadanja uprava Fonda, pa da sve ostane pri starom, a niti je to bi-la namjera kandidata, za koje su že-ljezničari glasali: Kandidacija i gla-sanje imadu dublji smisao! To je spontani izraz želje, da se prilike u Bolesničkom fondu iz stuboka izmi-jene na bolje. To je i program kan-didata. Program je jasan i pozitivan. U njemu neima ništa demagoškog, ništa što bi značilo blef. — Kandidati su riješeni, da se za ostvarenje toga programa savjesno i nesebično bore, glasači su im svojim ogromnim bro-jem za to dali kvalifikaciju i pod-strek. Ako se program ne će moći ostvariti, postojati će za to dublji razlozi, razlozi, koji nadilaze volju i rešenost kandidata. Kandidati će u tome slučaju izaći pred željezničare i objasniti im teškoće. Oni ne će i ne smiju da zlorabe povjerenje željez-ničara! Oni ne smiju i ne će bilo je-dan čas kriti uzroke neuspjeha! Oni ne će, ako ne mogu prilike u Fondu pozitivno popraviti, držati se Fonda kao pijan plota i pustiti da stvari idu kako hoće. Oni će svoje mandate vratiti onima, od kojih su ih dobili — željezničarima.

Ovako se imade razumjeti ogromna pobjeda, koju je izjvevala lista koaliranih željezničara. Bilo bi u velikom interesu Bolesničkog fon-da, a otuda i željezničara i same že-ljeznice, da tu pobjedu ovako shvate svi faktori, koji su zvani, da na po-boljšanju prilika u Fondu solidarno porade. Ti drugi faktori treba da su skloni vjerovanju, da novoizabrana većina skupština neima nikakvih destruktivnih namjera i da ne nasje-daju nikakvim suprotnim sugestija-ma. Sve makinacije, da se tobož obuzda novoizabranu većinu, ne mo-gu poslužiti ničemu dobrom. Njihova namjera je providna i njihovi autori će vrlo slabo proći, ako će njihova djela morati biti iznešena na svjetlo dana. Izabrani skupština žele i tra-že složan rad, oni žele intenzivni rad u korist željezničara, a to i samo to treba da bude zadatak kao imeno-vanih skupština tako i same že-ljeznice!

Ovo smo smatrali potrebnim na-glasiti u vezi sa nekim najnovijim događajima. Novoizabrani skupš-tinari još uopće niso primili funkcija,

na politiku i rad Bolesničkog fonda još nikakvog uticaja nisu izvršili, a ipak im izvjesni tamni elementi već predbacuju krivicu za snižene poro-diljske potpore, za sniženu pogreb-ninu i t. d. To su niske i providne podvale, koje ubacuju pogorelci iz »nacionalnog udruženja«. Oni to čine svijesno, ma da su za sve radnje Bolesničkog fonda do dana sastanka i konstituisanja godišnjih skupština samo oni odgovorni. To je kukavičje stavljanje jaja u tuđe gnijezdo, koje zavrijeduje najoštriji osudu. Pot-pore su snižene još pod upravom predstavnika »nacionalnog udruže-nja« i one su snižene kao posljedica njihovog poslovanja u Fondu, a ne poslovanja novoizabranih skupšti-nara, kojima Fond još uopće nije iz-ručen. Ako nekoga radi sniženih pot-pora i članskih prava treba osuditi, onda su to predstavnici »nacional-nih«, koji jednim providnim ma-nevrom žele, da svoju krivicu ubace na tuđa ledja.

Ovakva podvaljivanja sa strane »nacionalnih« bila su prosipana u Novoj Gradišci, gdje žuti svoj poraz nikako ne mogu pregorjeti, a razno-sio ih je i neki Čuljat po zagrebač-koj radionici, isto jedna žuta perja-nica. Slični podvaljivači pojaviti će se vjerovatno još u kojem mjestu, pa preko njihovog niskog posla treba preći sa prezrenjem.

Postupak sa postavljanjem ime-novanih skupština isto nam otkriva neke neutješljive namjere. Propavši na izborima i ostavši posve bez po-vjerenja željezničara, predstavnici »nacionalnih« našli su način, da se u punome broju uguraju u redove imenovanih skupština, a njima uz bok postavilo se redom sve načelnike i savjetnike, kao da među nižim službenicima uopće neima sposobnih, koji bi interese Fonda i željeznice znali i htjeli braniti. Kolike li netak-tičnosti! Kratko iza toga prostrujala je ali verzija, da će svi načelnici i savjetnici biti povučeni sa liste, a isto tako treba da polože mandate i svi članovi skupštine, koji su članovi ravnateljstva Konzumne zadruge i raznih drugih združja. — Zašto to? Na osnovu kojih propisa da se to učini?

Naša je želja i mi to molimo: ne-ka se sa svim makinacijama, kojima je svrha umanjivanje značaja naše pobjede na izborima, odmah presta-ne! Neka se pobjeda shvati pravilno, u njenom punome smislu i neka se iskreno i svojski pristupi poslu na sredjivanju i popravci prilika u Bolesničkom Fondu! To je naš cilj, to je i samo to težnja svih naših glasa-ča. U znaku ispunjenja tih zadataka mi pristupamo radu prve godišnje skupštine — oni su nam ideja vodilja u svem našem radu.

Željezničar.

Neka se poprave stare greške!

Šibenik

Po nekim proturanim verzijama vidimo, da bi predstavnici »nacional-nih« željezničara silom htjeli da ih mimoilje odgovornost, koja ih u ve-zi sa pogoršanim prilikama u Bolesničkom fondu tereti. Za neka pogor-šanja oni će sigurno naći izgovor u općim nepovoljnim privrednim prili-kama, nu oni ali izvršice i takova djela, za koja se uzročnik i krivica ne može pripisati nekome drugome. Dokaz tome je postupak sa liječnici-ma u Šibeniku. Raniji naš liječnik premješten je u Zagreb. Znajući, da

će se namjestiti nov liječnik, članovi fonda iz Šibenika i okolice učinili su nekoliko predloga, ali svi ti predlozi nisu uvaženi. Uzelo se za liječnika lice, koje članovi nisu predložili.

Ovo treba da se zna i neka služi kao dokaz, da predstavnici »nacio-nalnih željezničara« nisu radili sa članovima i za članove, već sa ne-članovima i za posve nepoznate fak-tore. Vladavina »nacionalnih« u Bolesničkom fondu ostati će nam po svojim lošim posljedicama u trajno-me sjećanju.

Stari član.

Iz bolniškog fonda

Oblastna skupština ljubljanskega bolniškog fonda

se vrši neprekidno v nedeljo, dne 3. marca in sicer ob 8. uri zjutraj v dvo-rani okrožnega urada na Miklošičevi cesti v Ljubljani z običajnim dnevnim redom.

Skupščina je javna ter ima vsak

Kaj je sklenila oblastna skupščina bolniškog fonda v Ljubljani lansko leto?

Na predlog izvoljenih sodrugov skupščinarjev so bili lansko leto na skupščini bolniškog fonda v Ljubljani sprejeti sledeči sklepi:

1. da se ukine odlok o zmanjšanju dajatev za zobno zdravljenje;
2. da se tudi vpokojenim delavcem prizna pravica do fakultativnega članstva in da se od fakultativnih članov ubira 1.5% prispevek namesto sedaj povišanega 3% prispeka;
3. da naj se samouprava bolniškog fonda izvede v praksi in odredi, da po-stanejo sklepi oblastnih in glavne skup-ščine takoj izvršni, če so v skladu z naredbo in pravilnikom. Nadalje naj se ves bolniški fond postavi pod nadzor-stvo ministrstva za socialno politiko, ki definitivno odloča o sklepih glavne skupščine, za katere je potrebna odo-britev ministrstva v smislu zakona o zavarovanju delavcev;
4. da se zasede izpraznjeno mesto drugega pogodbenega zobnega zdrav-nika v Ljubljani;
5. da se končno zgradi depandansa na Golniku in za to votira kredit 3,000.000.— Din;
6. da se § 56 naredbe dopolni v toliko, da se plača za tuberkulozne bolnike, člane in njihove svojce, zdrav-ljenje v bolnišnicah in specialnih za-vodih za dobo 52 tednov, če je zdrav-niško ugotovljeno, da obstoja nevar-nost okužitve okolice;
7. da se članom b. f., ki imajo pra-vico do hranarine, daje hranarina v višini 70% za vse dni boleznj ne glede na to, če delajo v turnusu ali ne;
8. da se plača delavcem, ki se med delovnim časom ambulantno zdravijo, za ta čas ali dnevna ali pa hranarina;
9. da se plača prevoz zdravnika, ki v nujnem slučaju obišče bolnika, stanu-

jočega nad 3 km od proge, odnosno od stanovanja zdravnika;

10. da se nova naredba izdela ob sodelovanju zastopnikov članstva in naj se v to svrhu predhodno skliče iz-redna oblastna skupščina;

11. da se od fakultativnih članov ponovno zahteva izjava, če pri povišani članarini se ostanejo člani in da se onim, ki bi tega ne želeli, vrne razlika na plačano zvišano članarino.

Od te skupščine je preteklo nad eno leto in sedaj lahko ugotovimo, da ni bil izveden niti en sklep. Ni to krivda iz-voljenih sodrugov, ki so te sklepe z vso odločnostjo zastopali na glavni skup-ščini bolniškog fonda, marveč je to krivda ostalih delegatov iz vrst nacio-nalnega udruženja in centralnega upravnega odbora, ki so zakrivali, da so upravičene zahteve željezničarjev ostale nerešene.

To delovanje zvezarske gospode si morajo željezničarji dobro zapomniti in ne smejo nasedati medenim besedam zvezarskih agitatorjev, ki poznajo že-lezničarje samo tedaj, ko se gre za gla-sove, ko pa se gre za željezničarske pravice, pa jih ne poznajo.

Glasbeno društvo željezničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru bo imelo v nedeljo, dne 10. marca ob 15. uri v dvorani hotela »Orel« svoj 10. redni letni občni zbor.

Ali si že pridobil novega naročnika za naš »Uje-dinjeni Željezničar«? Če nisi, stori to še tekom tega meseca!

R. Garčia Sanšez:

Španski rdeči teden

V socialistični reviji »Snaga«, ki izhaja v Sarajevu, je izšel izpod pe-rasa španskog pisatelja naslednji opis o španskoj revoluciji, ki je vzplam-tela 5. oktobra 1934.

5. oktobra 1934 je vstal španski prole-tarijat, da si pribori svobodu. Sedem dni je kosila po deželi krvava smrt. Tragedija je odigrana. V treh poglavjih je napisana ta tragedija revolucije španskog proletarijata: I. poglavje: stoletna priprava. II. poglavje: triletni zapletljaji in III. poglavje: sedanjí krvavi dramski konec. Da bi pisal o tem zadnjem poglavju, o tem najbolji razburli-ivem dejanju, da bi kronološko razlagal in slikal tiste sedmereg rdečeg dneve, njegove ure, minute, ko se je izprehajala krvava smrt po deželi, ni sedaj časa za to.

Opolnoči 5. novembra 1934 so visele z oken bogatih hiš dragocene in lepe prepro-ge. Madrid se je praznično oblekel, zakaj praznoval je enomesečno rdečeg tedna, 12. oktobra pa je že proslavil »dan iberške rase«. 1492. leta namreč, na prav isti dan, so odplule španske ladje pod vodstvom Ge-novčana Kolumba proti Ameriki. To je naj-srećnejši španski dan, ker je bila otkrita pot v zlata ležišča v novem svetu. Istega leta se je tudi končala vojna z Mauri, ki so osam stotletij vladali nad iberiskim poloto-kom. Zmagala je Rekonkvista, kršćanstvo je prišlo na oblast.

S tem se začinja prvo poglavje.

Mauri so se na Gibraltaru izkrcali 711. leta. Od dneva, ko so bili izgnani iz dežele, se štejejo leta kršćanstva v Španiji. Ta kri-žarska vojna se je začela na severu. Ta vojna je oblikovala gospodarski in politični obraz današnje Španije. Mržnjo kršćanskih kraljev do sovražnikov je nutil pohlep po bogatem plenu. Kmetom je bila obljubljena pravićnejša razdelitev zemlje. Zemlje laćnih pa je bilo izredno veliko. Njihovo število je daleć presegalo kolićno osvobođenog ozem-lja. Radi tega se je morala zemlja razdeliti na prav majhne košćke. Zato so Mauri ved-no vztrajnejše iztiskavali. In ker je to iz-tiskavanje šlo vedno laćje, z vedno manjšim odporom, je dobivalo drugaćen znaćaj. Iz vsesplošneg podviga nacionalne osvovjeval-ne borbe se je izćimil roparski pohod fev-dalnih gospodarev. Iz narodne vojske, ki se je borila za osvoboditev rodnih krajev, so postali plaćanci — soldnerji — ki so za svoje gospodarje osvajali velike latifundije. In takšna »razdelitev« zemlje je ostala vse do dandanes. Na severu revni kmetije z be-tivoć zemlje, na jugu veleposestniki, latifun-distí.

To je živa posledica toliko slavljene Rekonkviste.

Moć katolićke cerkve je bila drugaćna. Rabila je etićno oroćje. Tistim, katerim so bile vzete zemeljske dobrine, je dajala na-do na kasnejše plaćilo — većno življenje v nebesih. Državi pa je za to prezentirala od-govarjaćoć račune — vzdrževanje duhov-šćine, neomejen vpliv na šole etc.

Neproduktivna parcelacija na severu, pećvršna obdelava latifundij na jugu, od moć-

ne agrarne potencije odrivana industrija — to je ena stran slike, katere barve so se me-šale še v dobi Rekonkviste. — Kmećki prole-tarijat, vklećen v najtemnejšo gospodar-sko in politićno odvisnost, na primitivno-beraško življenje obsojen industrijski prole-tarijat — to je pa druga stran slike. Trikrat-ni profit se je stekal cerkvi iz teh razmer: kot lastnici latifundij — kot najmoćnejši ka-pitalistićni skupini — in kot tolaćnici osiro-mašenih. Trikratno je udarila po socialni re-voluciji, v katero je proletarijat sama pri-silila.

Takoć leta 1931., ko so bili pregnani s prestola Burboni, je cerkev ustvarila s fev-dalno in kapitalistićno gospodo enotno fron-to proti skromnim reformam republike. Pri-pravili so razpust konstituante. Prehodna vlada je vodila volitve. In od španske agrarne reforme je ostalo samo to, kar je nekoć bilo. S tem dnem je na podlagi juri-stićnih kodeksov ustavila razlastitev jezuit-skih bogastev. In tedaj je postala cerkev mogoćnejša kakor kdaj poprej. Oblasti ka-pitala so se odprla na široko vrata. Z vseh strani se je začel napad na politićne po-zicije delavstva in revnih kmetov. Leta 1931., ko je v Španiji prevzela oblast nova vlada, je bilo odstranjenih 249 županov, samih so-cijalistov, 104 krat je bil zaplenjen list »El Socialista«. Ta španska situacija je bila vse bolj in bolj podobna avstrijski situaciji.

Socialisti so začeli menjati svojo tak-tiko:

»Odrekaemo se vseh obvez napram re-publiki in se zavezuemo, da bomo dvignili

revolucijo.« je pisal Pietre. »Španija ni Av-strija in v Španiji se ne more zgoditi to, kar se je zgodilo v Avstriji.« smo ćitali v zadnji številki »El Socialista« 4. oktobra 1934, dan pred generalno stavko.

Milijoni so v to verovali.

Milijoni so bili preprićani v zmago so-cijalistov.

»Situacija je ista kakor v aprilu 1931. leta, samo da bo sedaj delavski razred vzel oblast v svoje roke.« je bilo pisano.

Komunistićna stranka je javno izjav-ljala:

»Preprićali smo se, da je socialistićna stranka sposobna za borbo za diktaturo prole-tarijata. Ona ni već nekdanja socialistić-na stranka.«

Tako je komunistićna stranka naredila sklep, da stopi v delavske alianse, osnovane od socialistićne stranke. Alianse so imele postati bodoći španski sovjetí, ki bi izhajali iz strokovnih organizacij socialistićne in komunistićne stranke in raznih manjših sku-pin, kot n. pr. trockistov in delavsko-kmeć-kih zvez. Na već krajih so se pridružili tudi anarho-sindikalisti kljub prepovedi svojega vodstva.

Tako se je proti mešćanskemu bloku iz-kristalizirala enotna fronta in enotna volja po borbi.

»Enotna fronta ima pripraviti oboroćeno vstajo. — Samo ena pot nam preostaja, to je, pot sile. — Siti smo demokratićnega eks-perimenta — Mi hoćemo vso oblast!«

*

Nova uredba o zavarovanju železničarjev

Kakor začasni pravilnik leta 1920. ni rešil delavskega vprašanja, marveč je bil izdan samo kot nekaj provizorij, da se preizkusi na različnih teritorijih naše novonastale države in da se na to po izkušnjah izda definitiven pravilnik, tako tudi uredba o zavarovanju železničarjev iz leta 1922. ni pomenila definitivne rešitve tega vprašanja.

Deset let je trajalo, da je Ministrstvo po nešteto konferencah in raznih projektih izdalo nov delavski pravilnik leta 1930., ki pa je bil enako pomanjkljiv, odnosno, ki je pomenil za delavce v več smereh poslabšanje položaja ter mu je bilo prisojeno le kratko življenje. Že leta 1933. je izšel drug delavski pravilnik, ki pa tudi ne pomeni koraka naprej, marveč samo korak nazaj, ker je v glavnem verna kopija pravilnika iz leta 1930. in je dopolnjen samo s poslabšanji predpisov tekom zadnjih treh let.

Tudi pri železničarskem bolniškem in nezgodnem zavarovanju se je že leta 1922. začela akcija za spremembo obstoječe naredbe, vendar je daljša doba komisarijatov v bolniškem fondu zadrževala to akcijo in ni bilo nikakih vidnih uspehov. Čim so bili izvoljeni prvi odbori bolniških fondov, je del skupščinarjev na vsaki skupščini vedno bolj odločno povdarjal zahtevo po spremembi obstoječe naredbe. Najbolj odločno so nastopali vsa leta izvoljeni skupščinarji ljubljanske direkcije, ki so bili par let na glavnih skupščinah bolniškega fonda v Beogradu osamljeni. Gotovo je, da so se železničarji na teritorij ljubljanske direkcije najbolj zavedali pomena bolniškega in nezgodnega zavarovanja ter pravic, ki so jih železničarji v upravi bolniškega fonda posedovali že dolga leta. Klic po samoupravi bolniškega fonda je dolgo časa naletel na gluha ušesa ostalih skupščinarjev, ki so bili le preveč pod vplivom delodajalca ter so smatrali zahtevo po samoupravi bolniškega fonda kot nekaj afonta odnosno nezaupnico napram delodajalcu.

Po več letih so se ljubljanskim skupščinarjem pridružili zagrebški, njim so sledili sarajevski in tako je zahteva po spopolnitvi bolniškega in nezgodnega zavarovanja postala polagoma zahteva večine železničarjev in zadnje glavne skupščine bolniškega fonda so že skoraj soglasno apelirale na prometnega ministra, da predloži načrt nove uredbe glavni skupščini, »da bo zamogla ta staviti svoje pripombe.«

Tudi pri tem se ločijo zastopniki železničarjev v dve grupi: v manjšinsko, ki so jo tvorili izvoljeni skupščinarji ljubljanske direkcije in ki je vedno zahtevala ter še danes zahteva, da se izdela nova uredba o zavarovanju železničarjev sporazumno z zastopniki železničarjev in večinsko grupo, ki jo tvorijo skupščinarji iz zvezarskih vrst, katerim zadostuje, da dobe načrt od Ministrstva izdelane uredbe samo na

vpogled, da dajo svoje mišljenje.

Iz dnevnega reda prihodnje glavne skupščine bolniškega fonda je razvidno, da bo morda Ministrstvo predložilo načrt uredbe skupščini na vpogled, zato je važno, da še pred glavno skupščino objavimo stališče, ki ga zastopajo razredno zavedni železničarji o vprašanju organizacije humanitarnega fonda.

Izkušnje preteklih let so dokazale, kje je iskati glavni vzrok vseh poslabšanj in vseh udarcev, ki so jih pretrpeli zavarovani člani, v prvi vrsti pa zavarovani delavci v bolniškem fondu. Če pogledamo nekoliko nazaj, potem ugotovimo, da so v bolniškem fondu prva leta gospodarili razni komisarijati, na katere zavarovano članstvo ni imelo niti najmanjšega vpliva in ki tudi niso članstvu polagali nikakih obračunov o svojem poslovanju. Tedaj je bolniški fond potrošil milijonske vsote za razne nepotrebne investicije ter je prišel že na rob propada, ko je bilo delavstvu ogroženo celo izplačevanje hranarine in ostalih dajatev, na katere so morali čakati mesece in mesece. Do danes se ni posrečilo, da bi komisarijati dajali odgovor za svoje poslovanje, ker je to zahtevo postavil le en del zastopnikov članstva (ljubljski skupščinarji), drugi del zastopnikov članstva pa se je solidiziral z zastopniki delodajalca in preprečil strogo preiskavo.

V bolniškem fondu se je proti volji članstva uvedlo bužetiranje in dolg delodajalca, ki svojih obveznosti ni redno izpolnjeval, je rasel za vedno nove milijone, ki jih ni bilo mogoče iztirjati, ker je zopet večji del zastopnikov članstva (iz vrst združenjašev) preprečil, da bi se nastopilo sodnijsko pot proti delodajalcu in se ga tako prisililo na izpolnjevanje obvez.

Bridke izkušnje in razočaranja so doživeli zavarovani člani tudi v dobi takozvanih skupščin bolniškega fonda. Po vsaki oblastni skupščini bolniškega fonda je na pr. v Ljubljani članstvo ponovno upalo, da se bo stanje zboljšalo, ker so bili samostojni predlogi članstva sprejeti z ogromno večino. Po preteku enega meseca pa je glavna skupščina bolniškega fonda članstvo zelo razočarala, ker je že ta skupščina večino umestnih predlogov odklonila o ostanku predlogov pa je imel odločiti v zadnji instanci (proti kateri ni nikakega priziva) delodajalec. Ni čuda, da je šlo bolniško zavarovanje tudi pri železnici rakovo pot ter da so se krčile osebo pravice za pravico in smo prišli nazadnje že tako daleč da je začel te pravice odzeman sam centralni upravni odbor, ki je paritetno sestavljen iz zastopnikov zavarovanih članov in delodajalca.

V takem stanju zavarovano članstvo z bojaznijo pričakuje nove uredbe o zavarovanju, ker se je v toku zadnjih deset let opetovano prepričalo, da velik del »zastopnikov članstva« ne samo ko-

ketira, marveč se direktno vdinja delodajalcu ter le majhen del teh zastopnikov odločno zastopa interese zavarovanega članstva. Po vestih iz Beograda je načrt nove uredbe o zavarovanju železničarjev gotov in bo v glavnem sankcioniral obstoječe stanje v bolniškem zavarovanju. Tekom zadnjih let je bilo izdano nešteto dopolnitev in tolmačenj obstoječe naredbe, marsikaj od tega je bilo zopet razveljavljeno in nova uredba naj vse te po raznih službenih listih raztresene dodatke in tolmačenja zbere.

S tako uredbo vprašanje bolniškega zavarovanja železničarjev ne bo rešeno, marveč bo ta uredba imela enak pomen, kakor ga je imel delavski pravilnik iz leta 1930 — da omogoči lažje poslovanje administrativnemu osebju fonda ter sankcionira vsa poslabšanja preteklih let.

Še je čas, da zastopniki železničarjev iz vseh oblastnih direkcij odločno in enotno nastopijo proti tej nameri in z enotnim nastopom dosežejo izdelavo definitivne naredbe o zavarovanju s sodelovanjem zastopnikov zavarovanega članstva. To je prva dolžnost vseh izvoljenih skupščinarjev, ako hočejo biti res pravi zastopniki zavarovanega članstva in ne samo sluge delodajalca, kateremu prepuščajo popolno odločanje v humanitarnem fondu.

Vsi izvoljeni skupščinarji morajo nastopiti za sledeče osnovne smernice, ki morajo biti sprovedene v novi naredbi, ako se hoče s to novo naredbo koristiti članstvu:

1. Zahtevati morajo stvarno in resnično samoupravo bolniškega fonda, ki naj zasigura neodvisnost fonda od delodajalca, kateremu je brezpogojno odvzeti nadzorstveno oblast nad bolniškim fondom. Nadzorstveno oblast nad bolniškim fondom naj prevzame Ministrstvo za socialno politiko, ki je ustvarjeno z namenom, da vodi in nadzoruje vse socialno zavarovane v državi.

Sedanje stanje, v katerem je delodajalec po številu svojih zastopnikov v upravi fonda enako močno zastopan (ako pa upoštevamo vpliv zastopnikov delodajalca, potem je že v upravi absoluten gospodar), poleg tega pa je delodajalec tudi prizivna instanca in obenem nadzorna oblast, je nevzdržno za članstvo, ker nima niti ene poti, po kateri bi mogla doseči izvajanje onih odredb, ki govore članstvu v prilog.

Vsako govorenje o samoupravi bolniškega fonda je prazno vse dotlej, dokler se ne vzame delodajalcu pravica do nadzorstva in do razsojanja v zadevah, o katerih so samoupravni organi (kjer delodajalec sodeluje s paritetnim številom) sklepali.

2. Enako odločno morajo zahtevati, da nova naredba zasigura finančno samoupravo oblastnih uprav bolniškega fonda.

Vsaka oblastna uprava naj bi popolnoma samostojno razpolagala z vsemi dohodki iz svojega teritorija ter

naj bi le gotov del teh dohodkov odstopila za vzdrževanje centralnih upravnih organov fonda. Razmere in potrebe zavarovanih članov v posameznih oblastnih upravah niso enake ter imajo člani zelo različne zahteve in potrebe. Nemogoče je centralno odrediti po gotovem ključu kredite za posamezne oblastne uprave, zlasti ako bi bil ta ključ število zavarovanih članov in se pri tem ne bi upoštevale socialne prilike v posameznih upravah. Nemogoče je centralno graditi na pr. bolnice, ker bi od take bolnice imela korist le ena uprava odnosno ožji del dotične uprave, ostale uprave pa bi morale nositi le bremena. Tudi odgovornost za razpolaganje z dohodki bo daleko večja, ako bo vsaka oblastna uprava samostojno razpolagala, ker ji bo težje dajati račun pred članstvom za slučaj slabega gospodarstva, med tem, ko je danes odgovor zelo lahak: Vezani smo na budžetne postavke in direktive centralne uprave.

3. Zasigurati se mora popolna neodvisnost zdravnikov od delodajalca, ker le tedaj bodo mogli zdravniki, ako bodo odvisni edinole od humanitarnega fonda res nepristransko vršiti svojo službo, kar bo v veliko korist tako fonda samega, kakor tudi vseh zavarovanih članov. Danes na pr. bolniški fond nima nikakega vpliva na železniške zdravnike, edino jih lahko kaznuje, ako predpišejo kako »predrago« zdravlilo ali specialiteto, o vsem ostalem pa odloča delodajalec in ni čuda, da zdravniki morda nehoti smatrajo interes delodajalca za odločilne pri njih poslovanju, vsled česar pa trpi fond in delojemalec.

4. Samouprava bolniškega fonda, kakor jo zahtevamo že pod prvo točko pa naj ne velja samo za centralne organe, marveč tudi za vse pokrajinske organe — oblastne uprave fondov — katerim se mora zasigurati pravica, da v okviru uredbe polnomočno sklepajo o vseh vprašanjih zavarovanega članstva njihovega teritorija in da postanejo ti sklepi takoj izvršni, v kolikor ni proti njim vložena pritožba od strani ene prizadetih strank.

Navedli smo s tem glavne smernice, ki jih morajo zastopati izvoljeni delegati na skupščinah bolniškega fonda. V podrobnosti se ne bomo spuščali, ker z izvedbo teh glavnih smernic bo omogočeno bolniškemu fondu kot takemu in njegovim oblastnim upravam, da v lastnem delokrogu uredi pravično vprašanje hranarine, bolniških in vseh ostalih podpor ter zdravljenja.

Če bo večina izvoljenih skupščinarjev tudi letos pozabila, da so oni edino le zastopniki članstva, katerega pravice morajo braniti in če se bo uklonila interesom delodajalca, potem od nove naredbe o zavarovanju železničarjev zoper bolezen in nezgode članstvo ne more pričakovati poboljšanja, marveč samo poslabšanje.

Medtem pa so klerikalci stopali k oblastni korak za korakom. V septembru je njihov vodja naredil bilanco vsega, kar so osvojili, in rekel:

»Dovolj je. Prevzemimo oblast!«

Vlada, ki so ji pomagali radikali, je dobro pripravila teren. Vlado morajo prevzeti močne roke. Z Aleksandrom Leru, šefom radikalov, je bil dogovorjen sporazum. Tako njemu kakor njegovim zaveznikom je bilo jasno, da se po demokratski poti ne more nič več ukreniti. Parlamentarno misleče »močne roke« so bile slabše od svojih nasprotnikov. Od 470 parlamentnih sedežev so jih parlamentarno misleči imeli samo 220. Izven parlamenta pa je izgledalo še slabše. Smrtno omražen marksizem je močnejši kakor kdaj prej. Obe avtonomni pokrajini, Katalonija in Baska, sta bili enodušno nasprotni desničarskemu kursu Madrida. Istočasno je tlela vstaja na treh krajih v Španiji.

Tako zaostreni odnosi so omajali konjunkturo. Gospodarstvo je naglo padalo. Milijardni deficit državnega gospodarstva je povečalo drugo oboroževanje policije. Pomikanje denarja je sililo na borbo. Izvajanje reform je bilo ustavljeno. Baska in Katalonija je del španskega agrarnega problema. Svetost privatne je bila tam postavljena na kocko. Baska se je upirala plačevati davke centralni oblasti. Obe pokrajini sta industrijsko najbolj razviti pokrajini. Delavstvo je najbolj napredni del prebivalstva. Le fevdalci in kler so bili stebri režima.

Taki sta bili ti dve fronti. In morali sta se hočeš-nočeš udariti v oktobru, v dnevih žetve.

Španija, po volji desnice, mora biti to,

kar je Avstrija, Italija, Nemčija, Portugalska.

»Nikdo ne zna, kaj lahko prinese oktober,« je pisal »El Socialista«. — »Lahko bo to naš oktober!«

Prvo poglavje: Propadanje Španije na vseh področjih je bilo za kratko dobo zadržano vsled priliva zlata iz Amerike. Ali pod brnastimi zastori so deželo glodali knezi, bojarji in duhovščina.

Drugo poglavje: Tri leta republike. Ideologija prevrta od 1931. so se nadejali, da »stopi Španija v naprednejši svet«. Z ničemer pa niso k temu pripomogli. Samo fevdalno-ekonomsko strukturo Španije so okrasili z republikanskim imenom. V borbi okrog tega imena je moralo gospodarstvo premagati politiko, a cerkev je premagala republiko. Mesto vhoda v naprednejši svet, je sledil korak nazaj! Nastala je nova katoliška Rekonkvista Španije.

Tretje poglavje: O prvi Rekonkvisti je pisal Kolumb, češ, da njegova pot ni šla samo preko strahot na morju, temveč tudi skozi pragozdove strašnih ovir, »skozi špranje neumnosti, neznanja, nestrpnosti, skozi prepade ponižanja in preko morja krvi.«

O drugi Rekonkvisti obstoja pa dovolj uradnih spisov in uradnega materijala, ki se preveč govori.

O tretji? 1. oktobra se je sestal kortez. Desničarski blok je zrušil vladu Sampora. — Leru, vodja radikalov, je dobil od predsednika republike mandat, da sestavi novo vladno večino: iz radikalov in iz Akcije popular. 4. oktobra je bila kriza vlade rešena. Ob 6. uri zvečer se je nova vlada konstituirala. Ob 2. uri zjutraj 5. oktobra je bila seja ministrskega sveta radi »enotne in

z enega mesta vodene revolucionarne vstaje«. Istega dne je odstopil predsednik upravnega odbora, glavnega tribunala republike. Zapustil je svoje mesto, ker ni mogel soglašati, »da bi postali člani vlade ljudje, ki republike ne priznajo in ki niso izvoljeni kot republikanci.« Desničarji so zahtevali revolucijo, da iz krvavega razračunavanja izidejo kot zmagovalci. Z vsemi močmi so iskali najugodnejše pogoje, da začnejo bitko. Načrti državnega udara so viseli v vzduhu. Vsakdo jih je čutil. Poskrbelo se je tudi za »požar parlamenta«. — Z zaplenjenjem brezštevne orožja, katerega poreklo in cilj še ni znan, niti utrjen, je konstruiran subverzivni komplot, ki obema Španijo in Portugalsko, po katerem bi imele pasti glave vseh dostojanstvenikov in po kateri bi se naj vsa ministrstva poglala v zrak. »Bazo je dal Trocki, a podrobnosti ameriški gangsteri.«

V svoji poslednji številki od 4. oktobra 1934 je pisal »El Socialista«:

»Ždaj je čas!...«

Opolnoči je izbruhnila generalna stavka po vsej državi: v Asturiji, v španskem Ruru je vzplamtel prva krvava borba... In... je le res bil čas za to?

1817. leta, malo pred oktobersko revolucijo v Rusiji, je izbruhnila revolucija v Španiji. Zadušila jo je vojska. Vojska je čuvala monarhijo. S tem se takrat ni računalo. Po 14. letih šele so bile čete razkrojene, je uspel prevrat. Ramo ob rami so koralali delavci s civilno gardo in redno vojsko. Izgledalo je, kakor da so se zvežali za daljšo dobo.

1934 so revolucionarji računali s tremi zavezniki. Prvi naj bi bil: pomoč redne vojske. Ali njihov račun je bil enostranski. Niso so ozirali na druge vesti, ki so bile vse važ-

nejše od onih, ki so pripovedovale: »socialističen in komunističen tisk je zelo razširjen po vojašnicah in med vojakmi.« — Dan za dnem, kolikor je desni kurz dobival na premoči, so vladajoči vojaški krogi odstranjevali iz armade nezanesljive častnike in podčastnike. Polki so bili premeščeni, tečajna oprema izpopolnjena.

Špansko gibanje 1917. ni zadelo samo na odpor v vojski, temveč je propadlo tudi radi sabotaže celih delavskih skupin. Železnica je tedaj vozila brez prenehanja in tudi mnoge druge gospodarske panoge niso stopile v borbo. Ta pasivnost proletarijata je naredila največji vtis na Largo Kabalero, ki je vodil tedanje vstaje. Neumorno se je trudil, da bi prišlo do enotne fronte in da bi se izgradilo učinkovitejše orožje: generalna stavka. To naj bi bil drugi zaveznik v njih akciji in ta zaveznik je še najbolj izpolnil nanj stavljen nade.

Tretji zaveznik socializmov so bile avtonomne pokrajine: Katalonija in Baska. Ni bilo dvoma, na kateri strani bodo v slučaju revolucije.

Na te špekulacije je Leru dodal pomenljivo ugotovitev:

»Samo uniforma (oborožena sila) je garancija zakonitosti in uspeha.«

In res: Uniforma je vozila podzemne železnice, gibala tramvaje, tovorila in iztovarjala vagoni. Uniforma je pokorila Madrid, vdrla v Asturijo, zrušila katalonsko avtonomijo. Uniforma je, z eno besedo rečeno, potrdila staro resnico, da brez uniforme propadejo revolucije.

S potoki dragocene krvi je zapečatil in drago plačal to izkušnjo španski proletarijat.